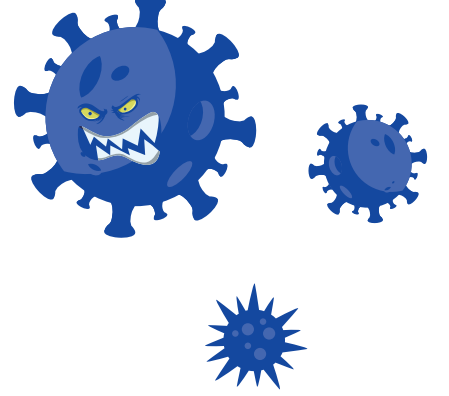

Koronavirüsten İnsanlığa 23 DERS

Prof. Dr. Bülent Yılmaz

Elçiye zeval olmaz! Aldığım mektubu olduğu gibi iletiyorum. İyi okumalar!

Pek Sevgili İnsanoğlu!

İzninizle, size “siz” diye hitap edeceğim!

Yıl 2020. Biliyorsunuz ki sizinle tanışalı daha 3-4 ay oldu. Gittiniz Wuhan'daki bir mağarada yaşayan yabani yarasaları topladınız ve yediniz. Sizinle tanışmamız bu sayede oldu. Oysa biz, sizin yediğiniz o yarasalarla birlikte sizden uzakta, size hiç zarar vermeden dostça yaşıyorduk. Bundan sonra sizinle daha ne kadar birlikte oluruz bilemiyorum. Bu tamamen size bağlı. Ancak bu kısacık sürede dahi birbirimize pek bir güzel kaynaştık. Ben sizin peşinizdeyim hep; bırakmaya niyetim yok, gözüm kulağım sizde. Daha doğrusu hep gözünüzde, kulağınızdayım! Birbirimizi sevdiğimiz söylenemez. Hatta düşman sayılırız. Ancak düşmanınız da olsam mektubumu dikkatlice ve sabırla okumanızı dilerim! Zira, sizin için çok önemli ders konularım, gerçekten dostça önerilerim var. Kusura bakmazsanız madde madde yazacağım.

1. Doğaya dokunmamalı, onun dengesini, kafasını bozmamalısınız. Daha açıkçası, doğaya zarar vermemelisiniz. Hırslarınıza, cahilliklerinize sınır koymalısınız; yoksa affetmem, size bunu çok acı biçimde öğretilirim, gösteririm ve ödetirim. Dağların tepesindeki bir mağarada yaşayan yarasadan ne istiyorsunuz, onu niye yiyorsunuz? Yiyeyeceğiniz mi yok başka?

Unutmayın; siz insan olarak diğer canlı ve cansız varlıklarla birlikte doğanın sadece bir parçasısınız, doğanın sahibi değilsiniz. Onu, hırslarınız doğrultusunda istediğiniz gibi kullanamazsınız. Arı olmazsa, böcek olmazsa, çiçek olmazsa, dere olmazsa, bunları yok ederseniz siz de var olamazsınız. Sizin hayatınız, sizin dışınızdaki bütün canlı ve cansız varlıkların var olma-

sına bağlı, o küçücük karıncaya, sadece bir günlük ömrü olan kelebeğe, esen rüzgara bağlı, artık bunu anlayın!

2. Dikkatinizi çekti mi bilmem. Ben doğaya ve sizin türünüz dışında hiç bir canlıya zarar vermedim. Hayvanlarla ve bitkilerle işim olmadı. Çünkü onlar doğaya zarar vermiyor. Ben doğaya zarar verene zarar verdim. Bunun anlamını düşünün!

3. Dünya artık gerçekten küresel bir köydür. Bir yerdeki sorunun etkisi sadece orada yaşanmıyor. Her yere yayılıyor. Gördünüz; Çin'in Wuhan kentindeki bir semt pazarından çıktım ve neredeyse tüm dünyaya ışık hızıyla yayılıverdim. Demek istediğim, insanlığın sorunları artık küreseldir. Ve sorunlar küresel ise çözümler de küresel olmak zorundadır. Beni Almanya'da ya da Türkiye'de bitirmekle bir şey olmuyor; her yerde bitirmeniz gerek. Yeni yeni benzer küresel sorunlar yaşayacaksınız, bu kesin. Hayvanlarda yaşayan 800.000 virüs arkadaşım var daha ve siz bunların sadece

900'ünü tanıyor, biliyorsunuz şu anda. Bu durumu ciddiye almak zorundasınız. Unutmayın aynı köyde yaşıyorsunuz. Senin evin, benim evim yok. Çözümde küresel işbirliği yapmak zorundasınız. Küresel ısınma, biyoçeşitliliğin bozulması, suların azalması, karbon salınımı, nükleer savaş tehdidi, teknolojinin kötü kullanımı, ekonomik eşitsizlik size yeni felaketler yaşatacaktır. Bu yeni ve devasa sorunları eski kafalar, eski bakış açılarıyla, cahillikle çözemezsiniz. Dünya iyiye gitmiyor. Artık bunu anlayın!

4. Sizi kurtaracak olan bilim ve akıldır. Sorunlarla, felaketlerle ancak bilim yoluyla baş edebilirsiniz, çözüm bulabilirsiniz. O yüzden bilimi sevin, onu koruyun, ona yatırım yapın, onun rehberliğini esas alın. Bilim insanı yetiştirin. Bilimi sadece işiniz düşüğünde anımsamayın. Onun söylediğini yapmazsanız işiniz zor, yolun sonu yok olur. Aklınıza güvenmeli, aklınızı başınıza toplamalısınız! Sırrımı paylaşayım: Tek korktuğum ve çekindiğim şey bilimdir.

5. Gördüğümüz gibi aranızda ayırım yapmadım. Ülke, toplum, zengin-fakir, kadın-erkek, yaşlı-geç, İngiliz-Fransız, hıristiyan-musevi ya da neyse, benim için hiç önemi yok. Hepinize bulaştım. Ülke sınırları, kent sınırları, gümrük duvarları, sınır polisi beni ilgilendirmiyor. Ben öyle devlet, güç, füze, otorite falanmış dinlemiyorum pek! Biliyorsunuz İngiltere başbakanı bana efelenmişti ama kendisini hastaneye zor attı! Bu arada bu ülke ve başka bazı ülke yöneticileri benim için yaşlılarını feda etmeyi düşündüler, söylediler. Bu yaklaşım insan olarak size hiç yakışmadı. Çok ayıpladım. Bir virüs olarak ben dahi insanlar arasında ayırım yapmazken siz bunu nasıl düşünürsünüz?
6. Bencilce davranır, her biriniz sadece kendini düşünerek davranırsa sonuç kötü olur. Bana ya da benden sonra gelecek toplumsal, doğal felakete karşı dayanışmaya gitmeli, işbirliği yapmalısınız. Benimle ya da onlarla başka türlü baş edemezsiniz!
7. Dünyaya egemen kıldığınız şu kapitalizm üzerine de mutlaka düşünmelisiniz. Bu süreçte

en çok “çuvallayan” ülkelerin dünyada kapitalizmin en büyük temsilcileri olan ABD ve İngiltere olduğunu gördünüz. Sadece kâr ve kazanç için dünyanın kaynaklarını vahşice tüketen, parası olmayana sağlık, eğitim hizmeti vermeyen, sizi işsiz, aç bırakan, insana acımayan, insanı bir araç olarak gören, eşitsizliğe dayalı bu sosyo-ekonomik sistemin sonunuzu getireceğini anlasanız artık diyorum! Sosyal devleti, adaletli-insancı bir toplum sistemini yeniden keşfetseniz, kursanız ve işletseniz iyi olur!

8. Sizi ülkenize, kentinize, mahalzenize, evinize, odanıza ve hatta yatağa hapsettim. Ne kadar çok sıkıldınız, bunaldınız, depresyonlara girdiniz, hasta oldunuz değil mi? Özgürlük önemliymiş? Anladınız mı bunu? Ailenizle birlikte evinizde dahi özgür olmadığınızı düşündünüz. Bu hapisliğin bitmesini istediniz. Fırsatını bulur bulmaz sokaklara fırladınız. Özgürlük önemliymiş? O zaman tanımadığınızı, başka insanların özgürlükleri haksız yere ellerinden alınırken, karşıdan öyle rahat ve acımasızca konuşmayın. Özgür olmak insanın var olmasıdır. Bunu öğrenin. Özgürlük için mücadele edin.
9. İnsan toplumsal bir varlıktır. Sokak iyidir. Bunu da anladınız mı? İnsanı insan yapan özellik sosyalleşmedir. Sosyalleşme denilen o sihirli şey sohbettir, birlikte gülmektir, çalışmaktır, eğlenmek, gezmek, oynamaktır, okula gitmektir, kahvede oturmaktır, ev gezmesidir, tiyatro, sinema, işyeri, sokaktır. Sosyalleşme dokunmak, sarılmak, öpmek, elele tutuşmak, kol kola girmektir. Sana sosyalleşme, internette selamlaşma, imoji gönderme size yetmez. Çünkü siz biyo-psişik bir varlıksınız. Yani kanlı-canlı ve ruhu (duyguları) olan bir varlık-

sınız. Bunun gereğini ve değerini unutmayın.

10. Aile iyi bir şeymiş değil mi? Yeniden mi keşfettiniz bunu? Ailenizle 24 saat birlikte yaşamayı unutmuş musunuz yoksa? Ne kadar az görüşüyor, konuşuyormuşsunuz ailenizle, öyle mi? Aslında fena bir şey değilmiş aile, ne dersiniz? Daha çok birlikte olmalı, daha çok zaman ayırmalısınız ailenize; aile çok önemlidir, aile en iyi koruyucu, sığınaktır sizin için, onu hafife almayın, unutmayın bu aile meselesini.
11. Ama diğer yandan, sadece aile de yetmez insana, hayatında başka insanlar, arkadaşlar, dostlarınız da olmalı. Aile dışında da sosyal çevreniz, hayatınız olmalıymış, değil mi? Televizyonlarda “bütün gün evde hanımla kavga edip duruyoruz, ne olsun işte!” dediğinizi duydukça bunu düşündüm ben de! Ailenizle birlikte yaşamayı unuttuğunuzu gördüm. Umarım bunu size anımsatmışımdır!
12. Benim gibi gerçekten ciddi, korkutucu, öldürücü bir virus karşısında bile bazılarınız, hatta çoğunuz cahilce davranıyorsunuz. Bize bir şey olmaz, sana inanmıyorum diyenlerinizi, halay çekenlerinizi, askeri havaya atanlarınızı, maç kutlaması, taziye törenleri yapanlarınızı gördüm. Maske takmayı, pazarlarda, marketlerde dipdibe duranlarınız oldu. Beni çok hafife aldınız ama bu size şimdilik 500.000 cana mâl oldu. Böyle cahilce davranmayı sürdürürseniz acınız ve kaybınız artar, söylemedi demeyin!
13. Temizlik sizin için her daim yaşamsaldır. Benden ya da gelecek yeni arkadaşarımdan temizlik sayesinde kurtulabilirsiniz. Temizlik varlık koşulunuzdur; zaten öyledi. Bunu size acı biçimde anlattım, anımsattım sanırım! Hijyen kavramını daha çok duyurdum

size. Bundan böyle hep temiz olun, hep temiz kalın. Binlerce virus arkadaşımın sevdiği ortam temiz olmayan ortamlardır. Temizlik dersinize hep çok çalışın! Benden sonra da temiz olun!

14. Sağlık ve eğitim hizmetleriniz kamusal nitelikte olsun, parasız olsun. Bu konuda özenci değil, kamucu olun. Özel sağlık hizmetleri değil, koruyucu halk sağlığı kavramına sarılın. Parası olan yaşasın demeyin, hepiniz ölürsünüz böyle dersiniz! Bireyci değil, toplumu temel alan yaklaşımları önemseyin ve hayata geçirin.
15. Toplum hayatı için yaşamsal olan alanlarda uzman yetiştirin ve çalıştırın. Sağlık, eğitim, bilim, teknoloji, üretim, tarım, sanayi alanlarının önemini anlamış olmalısınız. Buralarda nitelikli insangücünüz olsun. Yoksa, benimle, daha sonra gelecek arkadaşarımla baş edemezsiniz!
16. Benim gibi virüslerin neden olduğu sağlık ya da açlık, kıtlık, savaş gibi başka felaketlerle ancak toplumsal (sosyal) disiplin ile baş edebilirsiniz. Marketlere saldırarak, gereksiniminizden çok fazlasını stoklayarak, sadece kendinizi düşünerek böyle dönemleri atlatabilirsiniz. Bencilce ya da disiplinsizce davranırsanız eğer, bu hakkı sizin dışındaki herkese de tanımış olursunuz ve sizden daha kurnazlar çıkabilir. Bu nedenle kurnazlık, disiplinsizlik ve bencilik felaket zamanlarında toplumsal sorunların çözümünü çıkmaza sokar.
17. Toplumsal düzeninizde özellikle kritik, önemli ve yaşamsal noktalara liyakatle, hak eden kişileri getirin. Yönetimde kayırmacılık yapmayın. Toplum hayatına yön veren noktalara (aslında her noktaya) hak etmeden getirilmiş, normal zamanlarda çok sorunmuş gibi görünmeyen niteliksiz kişiler felaket zamanlarında top-

lumu uçuruma sürüklerler. Bu konuda çok dikkatli olun.

18. Resmi işlemlerinizi yaptırmak için sokaklarda, resmi devlet dairelerinin, bankaların önünde uzun kuyruklar gördüm. Dijital teknoloji kullanma becerisini toplumun her bireyine kazandıramadığınız içindi bu görüntüler. Yıllardır bilgi toplumu, bilgi çağı deyip durdunuz ama hala internetten kendi su faturasını yatıramayan, e-devlet şifresini alamayan, e-devlet uygulamasını kullanamayan milyonlarca vatandaşınız var. Dijital uçurum diyorsunuz buna. Bu sorunu biran önce çözün. Yeni felaketlerde sokağa bu kadar dahi çıkmayabilirsiniz. İşlerinizi evden dijital yolla çözebilmelisiniz. Size gösterdiğim bu eksikliğinizi de bir an önce giderin.

19. Benden sonra dünyada ve ülkenizde tahmin edemeyeceğiniz birçok dönüşüme hazırlıklı olun. Benim size yaşattıklarımı iyi analiz edin, değişin, dönüşün. Yok, "nerede kalmıştk?" deyip, benden sonra kaldığınız yerden aynı kafayla devam ederseniz, ki öyle olacak gibi görünüyor, işiniz çok zor.

20. Size bir şey daha öğrettim değil mi? "Yeni normal!" Yani normal dediğiniz şey değişmez bir gerçek değilmiş. Yeni koşullar, değişen koşullar yeni normaller yaratmış. Normal zaten çoğunlukta olanın, güçlü olanın, varolan koşulların belirli bir zaman dilimi için yarattığı ya da geçerli olan bir şey. Onlar değişince normal de değişiyor. Anladınız değil mi? Normallere "dogma" gibi sarılmayın bunda böyle! Benim neden olduğum yeni normali de daha öğrenemediniz sanki. Hala maske takmıyor, elele, kolkola gezip duruyor, halaylar çekiyorsunuz! Maske takanları ti'ye alıyorsunuz akınlızca! Sabırlı ve dikkatli olun.

Ben henüz sahayı terk etmedim, buralardayım! Beni hafife almayın! Yeni normal kurallara uyun. Yoksa canınızı yakmaya devam ederim. Hiç şakam yok. Benden söylemesi!

21. Size bir sır vereyim: Ben kendimi çok kolay ve çabuk değiştirebiliyorum. Siz beni biraz durdurunca, bana karşı aşı ve ilaç falan bulunca hemen yeni bir hal alıyor, karşınıza yeni halimle çıkıyorum. Siz gücünüzü artırdıkça ben de artırıyor, yeni kılıklara giriyorum. Buna ufak çaplı evrim de diyebilirsiniz. Sonunda beni yeneceğinizi biliyorum ama yine de benimle baş etmeniz kolay değil! Hem daha tanışmadığınız benim gibi binlerce arkadaşım var. İşiniz zor yani!

22. Ancak kabul edin ki size yarım da oldu. 3-4 ay evlerinizden çıkmadınız ve bu sürede arabalarınızı kullanamadınız, fabrikalarınızı çalışmadı ve böylece soluduğunuz hava %30 temizlendi. Çanakkale Tekirdağ'dan görüldü. İstanbul Boğazı yunus kaynaklı. Kaplumbağalar kent parklarına akın etti. Trafik kazalarının azaldı. Biraz akıllı olsanız ve 50 yılda bir üç ay böyle yapsanız dünyanın ömrünü tahmin edemeyeceğiniz kadar çok uzatırsınız. Ama bunu yapabileceğinize inanmıyorum. Bırakın bunu yapmayı, siz şimdi üç ayda havanızı, suyunuzu eski haline getirirsiniz eminim.

23. Benim yüzümden evde kaldığınız sürece bir kısmınız daha çok kitap okudu, yazdı, düşündü. Dijital dünyanın olanaklarını keşfetti. Dünyanın öbür ucundaki

müzeji dijital olarak ziyaret etti, tiyatro oyununu, konseri izledi, güzel filmlerin peşine düştü. İyi olmadı mı? Size tüm bu kültürel etkinlikleri izlemeniz için zaman yarattım. Bu arada dijital eğitim olanaklarını, uzaktan eğitimi de bir güzel öğrendiniz, değil mi? Bu dijital olanakları bundan sonra kullanın ama doğru kullanın.

Size daha ne diyeyim Sevgili İnsanoglu? Benim söyleyeceklerim bundan ibaret de sizin alacağınız dersler bundan ibaret değil gibi!

Oturup düşünün! Biz bugüne kadar nerede hata yaptık? Neden böyle oldu? Kabahatimiz ne? Yüz yılda bir niye böyle felaketler yaşıyoruz? Bu ve benzeri soruları sorun kendinize. Soru sormak iyidir.

Böyle yaparsanız alacağınız ders sayısını ikiye, üçe katlar, çözüme yaklaşırsınız. Yok, ders almazsanız ya da aldığınız dersi hayata geçirmezseniz, yakında benimle ya da arkadaşlarımla yeniden görüşmek zorunda kalırsınız. İklim değişikliğine bağlı olarak belki donar ya da yansınız! Nükleer bir savaşla da yok olabilirsiniz tabi.

Tercih sizin!

Gözlerinizden, ağızınızdan ve burnunuzdan sevgiyle öperim!

Kalınız sağlıklısızca!

İmza: Koronavirüs, nam-ı diğer "Covid-19"

